

Urbici Soler i Manonelles: un escultor segarrenc desconegut a la seva terra

Carme Diví

Tal com diu la dita, “ningú és profeta a la seva terra”. A Catalunya tenim un bon grapat d’artistes que han aconseguit el reconeixement de la seva feina i fama a diferents països del món, però que al nostre país són totalment desconeguts i en els llibres o diccionaris d’art no hi apareix ni una petita ressenya.

Aquest és el cas de l’escultor segarrenc Urbici Soler i Manonelles, nascut a Ferran el 21 de juny de 1890, a la casa coneguda encara ara amb el nom de “Cal Jaumet”. Era fill de Jaume Soler i Vidal, mercader, i de la targarina Maria Manonelles i Lleonart. L’avi, Antoni Soler, havia estat jutge municipal. Fou batejat el dia següent del seu naixement a l’església del poble, dedicada a Sant Jaume, amb els noms d’Urbici Josep Francesc. Era el cinquè fill de la família, essent els seus germans més grans el Tonet, el Jaume, la Pepeta i l’Angeleta. Quatre anys més tard naixeria la darrera filla, la Bonaventura.

En aquest petit poble de Ferran comença la història del nostre escultor, un petit poble que en aquells temps devia rondar els 140 habitants i que, com la majoria de pobles de la Segarra, havia sorgit en època medieval al voltant de la torre i l’església. Essent encara al poble, Urbici ja tenia aptituds d’artista i, amb qualsevol material que tenia a mà, com la pasta d’amassar que feia la mare per cuinar, ell ja es dedicava a fer petites figures. Atès que el germà gran, el Tonet, estava malalt i necessitava contínues atencions mèdiques, l’any 1900¹ la família decidí deixar Ferran per anar a viure a Barcelona, on seria més fàcil tenir cura del fill. Aquest fet obriria un nou món a l’Urbici, ja que a Barcelona va poder viure la gran explosió política, social, artística, etc., que va tenir lloc a la capital catalana en aquells primers anys del segle XX.

¹ Aquesta dada la va donar el seu nebot Jordi González Soler, veí de Cervera, desmentint així el que diu el seu biògraf. Vegeu: Paul D. DANIGGELIS, *Rodant pel Món*, 1995, p. 2.

A Barcelona la família viurà al barri de Gràcia, on els fills aniran a l'escola però també als Lluïsos, centre religiós que encara avui existeix, on l'Urbici i els seus germans es formaran en les tradicions religiosa i popular catalana: dos aspectes que seran fonamentals en la seva vida.

Com que el pare emmalaltí, els fills hagueren de posar-se a treballar i Urbici tingué la sort de poder entrar, recomanat per un veí de l'escala on vivia la família, al taller escultòric La Milagrosa, que pertanyia a l'escultor Miquel Castellanas. Encara que entrà com a noi dels encàrrecs, en el temps lliure es dedicava a fer escultures. El 1904 decidí presentar-se a un concurs per a aprenents d'escultor amb l'obra *Modisteta de l'any 80*, amb la qual aconseguí el primer premi. Aquest fet l'animà a continuar el camí emprès, de manera que aquell mateix any va fer el bust del seu germà gran, el Tonet, i també el del seu avi.

L'any següent tingué l'oportunitat d'entrar a treballar a l'estudi de Pere Carbonell i Huguet (1850 – 1927), escultor especialitzat en obra monumental, el qual tenia importants obres a Barcelona (Palau de Justícia i Monument a Colom) i també havia participat en exposicions nacionals i internacionals. A la nit estudiava a La Llotja i allà va compartir estudis amb gent com Picasso, Ainaud, Canyelles, etc. En aquells moments Barcelona era un polvorí en tots els sentits, ja que tant en l'àmbit polític com en el social i artístic s'estaven forjant nous moviments que canviarien la societat barcelonina i catalana en general.

En l'aspecte artístic, a part de l'arribada de les noves tendències que sorgien principalment de França, com el fauvisme, però també d'altres llocs d'Europa, a Catalunya una nova ideologia estava prenent cos: entre el 1906 i el 1911 arrancaria amb força el Noucentisme, el qual enterraria per sempre el Modernisme, que havia arrasat les nostres ciutats amb la febre constructiva portada a terme per la burgesia catalana. El Noucentisme defensava el retorn als conceptes artístics del classicisme grec, basats en l'harmonia, l'equilibri i el ritme de les forces, és a dir, en la mediterraneïtat. Aquest moviment, però, no es limitava a l'art, ja que les seves arrels estaven en el programa ideològic pensat per diferents intel·lectuals com Eugeni d'Ors, Josep Carner, Xavier Nogués, etc., que políticament donaria lloc a la Mancomunitat de Catalunya i a una revolució cultural que abraçaria des de la pintura fins a la música, passant per l'escultura, la literatura, etc.² Per altra banda, també Europa estava en plena transformació

² Per més informació sobre el Noucentisme, vegeu: Francesc MIRALLES, *Del modernisme al noucentisme 1888-1917*, "Història de l'Art Català", VII, (1985), pp. 163-255.

política i cultural. En aquells primers anys del segle XX els primers canvis artístics es produïren a França, i arribaven a Barcelona amb el moviment d'artistes catalans que anaven al país veí cercant aquests nous coneixements. En el pla polític, els moviments que vivia el continent desembocarien en la revolució russa i en la I Guerra Mundial, la crueltat de la qual portaria molts artistes a l'eclosió de noves formes de veure l'art, com l'expressionisme alemany. Tots aquests moviments artístics de primers del segle XX es coneixen amb el nom de Primeres Avantguardes.

Tot aquest batibull d'idees, tendències i moviments els va viure el nostre artista en primera persona mentre continuava treballant al taller de Pere Carbonell i seguia els seus estudis a La Llotja. El 1907 se celebra a Barcelona la V Exposició Internacional de Belles Arts, a la qual presentà l'obra *Cap d'estudi* i on pogué admirar l'obra d'escultors de renom internacional, com Rodin, Albert Baltholome, Josep Llimona, Miquel Blay, etc. Soler es definí sempre com un gran admirador de Rodin i, igual que ell, creia que l'obra d'un artista no depèn de la inspiració sinó del treball constant, i també compartien la idea que l'art modern neix mort perquè no sorgeix de la contemplació de la natura³. Segons el seu biògraf, Paul D. Daniggelis, l'obra d'Urbici Soler beu de Rodin però també dels noucentistes catalans com Clarà, Llimona i Casanovas⁴.

Home de caràcter inquiet i de tracte fàcil, el 1912 decideix anar a viatjar per Europa i quedar-se a Alemanya per acabar d'ampliar els seus estudis. La seva família ho aprova i aquell mateix any ja el tenim visitant Roma i Florència, on coneix l'obra de Miquel Àngel. El 16 d'abril de 1913 es matricula a Munic a l'acadèmia del famós escultor alemany Adolf von Hildebrand⁵, que durant molts anys havia viscut a Florència, on rebé una formació classicista que en la seva maduresa va intentar sintetitzar amb el barroc alemany a la recerca de trobar l'harmonia de les formes. Soler, però, a més de reproduir aquesta harmonia cercava transmetre la interioritat dels personatges. Quan esclata la I Guerra Mundial, ell es queda a Munic, on arriben molts artistes que fugien dels escenaris més directes d'aquell horror, els quals volien mostrar amb el seu art el terror, la misèria, l'angoixa que produïa la guerra arreu. L'11 de gener de 1916 rep la notícia de la mort del seu pare a Barcelona, als 62 anys. En aquesta

³ "...tot és bonic en la natura per què els seus ulls accepten, sense por, la veritat interior com un llibre obert", vegeu: P. D. DANIGGELIS, *Rodant pel Món*, p. 203.

⁴ P. D. DANIGGELIS, *Rodant pel Món*, p. 8.

⁵ <http://es.wikipedia.org/wiki/AdolfvonHildebrand>

època es dedicava a fer figures nues de caire clàssic on es veu la influència que tenien en la seva obra els escultors noucentistes catalans.

Cap al 1917 deixa els estudis, renunciant així a treure's el títol d'escultor. Les seves amistats el porten a relacionar-se amb la família reial i així el 1918 realitza l'obra *Princesa Maria de la Pau i el seu fill Adalbert*. L'any següent inicia un itinerari per diferents capitals europees, treballant i ensenyant a Viena i Budapest. Finalment aterra a París, on estudia amb Antoine Bourdelle⁶, que havia estat deixeble de Rodin. Quan Bourdelle comunica a Soler que, pel fet de ser espanyol, no trobarà feina a França, a causa de la posició del Govern espanyol durant la guerra, Soler li contesta que ell no és espanyol sinó català⁷. Aquesta actitud serà una constant en la seva vida. Coneix també l'obra d'Arístides Maillol, considerat el primer escultor noucentista de la Catalunya Nord, de qui Soler deia que orientava els escultors moderns amb la seva sensibilitat. El 1920 decideix tornar a Barcelona, després d'haver completat la seva formació. L'obra d'Urbici Soler seguirà sempre els canons classicistes estudiats en aquesta època de la seva joventut, però intentant expressar sempre el món interior dels seus personatges.

Un cop a Barcelona rep diferents encàrrecs, com el portal de la Casa de la Maternitat, però fidel al seu esperit inquiet, l'any següent marxa a Madrid, ciutat a la qual arriba el 8 de març de 1921, el mateix dia en què dos joves catalans assassinen el president del Govern espanyol Eduardo Dato. Segons Josep M. Razquin⁸, va treballar per a la noblesa i la Casa Reial i amb el temps començà a rebre molts encàrrecs de la societat cultural i civil de la ciutat, entre els quals l'obra *Metges heroics*, situada a l'Acadèmia Militar de Metges de Madrid. També va rebre encàrrecs de diferents llocs de l'Estat espanyol, com Gijón o Burgos, on realitzà el bust del cardenal Juan Benlloch Vivo per al Palau Episcopal de la darrera ciutat. De tornada a Madrid va seguir treballant a bon ritme, però el 1925 retorna a Barcelona i entra a treballar a l'Exposició Municipal d'Arts Decoratives que se celebra aquell any a la ciutat.

Aquell mateix any un nou esdeveniment donarà un gir espectacular a la seva vida. Des de l'Argentina el seu antic conegut de Munic, l'arquitecte Jorge Bunge, li fa arribar un encàrrec per treballar sis mesos a Buenos Aires en la

⁶ http://es.wikipedia.org/wiki/Antoine_Bourdelle

⁷ P. D. DANIGGELIS, *Rodant pel Món*, p. 17.

⁸ Josep M. RAZQUIN, *Gent de la Segarra*, 1998, p. 461.

reconstrucció i ornamentació d'edificis públics, ja que amb l'arribada d'una forta immigració europea, moltes ciutats argentines, amb la capital al capdavant, s'estaven reurbanitzant i necessitaven obra escultòrica per embellir-les. Jorge Bunge era llavors un arquitecte molt influent al seu país. Nascut a l'Argentina el 1893, havia obtingut una beca del Govern argentí per completar els seus estudis a Munic, ciutat on va conèixer Urbici Soler, amb el qual va establir una bona amistat. Així doncs, seguint el seu esperit aventurer i obert a conèixer nous llocs, aquell 1925 embarcà cap a Amèrica, on deixarà una forta petjada a països com l'Argentina, l'Uruguai, Xile, Mèxic i EUA, a través de la seva obra, caracteritzada, tal com descriu Víctor Castells, "pel seu realisme amb elements estètics del Noucentisme"⁹. Ell no ho sap, però mai més tornarà a la seva estimada Catalunya; però des dels nous països on viurà a partir d'ara, Soler exercirà desacomplexadament de català, col·laborarà amb les revistes dels casals catalans i es relacionarà amb els seus compatriotes adscrits al catalanisme més radical.

Els sis mesos que havia d'estar treballant a l'Argentina s'allargaran fins als cinc anys, ja que va obtenir un gran renom i no parava de rebre encàrrecs d'organismes oficials i també de la societat civil. Traslladada a la ciutat de Pampas, on vivia el seu amic Bunge, s'enriquí ràpidament i entrà a formar part de l'elit de la ciutat. Es va comprar una gran casa per viure-hi, on instal·là el seu estudi, i també un seient a l'Òpera. Els encàrrecs que rebia el portaren a viatjar per tot el país. A Buenos Aires fou professor del gran escultor noruec Per Palle Storm¹⁰ i també féu col·laboracions a la revista *Ressorgiment* que publicava el Casal Català de Buenos Aires i es relacionà amb la colònia catalana de la ciutat. El 1928 va guanyar el primer premi a la Exposició Comunal de Artes celebrada a Buenos Aires. Durant tots aquests anys a l'Argentina rebé molt bones crítiques, essent definida la seva obra com un equilibri gairebé arquitectònic, i és que per Soler l'equilibri en l'escultura és fonamental¹¹. El 1929 realitzà el bust del pintor català Ramon Subirats (1891 – 1942), que des de 1911 residia a l'Argentina. Subirats seria un altre artista català que va fer carrera en terres americanes i del qual ben poc se sap al nostre país.

⁹ Víctor CASTELLS, *Diccionari dels catalans d'Amèrica*, IV, 1992

¹⁰ J. M. RAZQUIN, *Quelcom més sobre l'escultor segarrenç Urbici Soler*, "Segarra", núm 1092, (1991).

¹¹ "Crec que l'equilibri de la forma té la mateixa importància en l'escultura que en l'arquitectura" vegeu, P. D. DANIGGELIS, *Rodant pel Món*, p. 38.

En aquesta època Soler s'adona que la vida que porta és la que ell sempre havia criticat, treballant per diners i no per expressar els seus ideals, de manera que amb Subirats decideixen iniciar un viatge pels Andes per plasmar en escultures i pintures les diferents races natives més comunes d'aquelles terres. Per poder realitzar aquest viatge, Soler es ven totes les seves propietats a l'Argentina i, amb el que n'obté, pot finançar-se dos o tres anys de treball sense guanys. Primerament decidiren anar als boscos tropicals del sud de Xile.

En arribar a Xile, però, primer va donar uns cursos d'escultura a la universitat de la capital, a petició del Govern, i també va fer diferents bustos de personalitats del país, com el del mateix president Carlos Ibáñez del Campo o de l'arquebisbe de Santiago, Crescente Errazuriz. Finalment Ramon Subirats i Urbici Soler varen poder marxar cap a la reserva dels indis araucans, on va realitzar sis o set estudis d'indígenes, així com el bust del mític cap de la tribu, *Caupolican*, que havia guanyat a l'espanyol Pedro de Valdivia¹². De tornada a Santiago, ambdós artistes varen tenir un gran èxit de crítica i públic en l'exposició de la seva obra. Segons Víctor Castells, la col·lecció completa de Soler va ser comprada pel govern xilè¹³.

Per motius personals, Subirats no va poder continuar amb aquest projecte que havien concebut junts, de manera que Urbici Soler va marxar sol cap a la costa nord: el Perú, l'Equador, Panamà.

A fi de continuar amb el seu estudi dels aborígens del nord, marxà cap a Califòrnia. A San Francisco farà amistat amb el conegut muralista mexicà Diego Rivera i amb la seva esposa, la també famosa pintora Frida Kahlo, així com amb el músic català Xavier Cugat i la que llavors era la seva esposa, Carmen Castillo. Fa diferents exposicions i amb William Gaskin obre una escola des de la qual vol ensenyar als seus alumnes la seva manera d'entendre l'art: no sols s'ha d'aprendre la tècnica, sinó també s'ha de transmetre la personalitat dels personatges. El 1932 continua realitzant diferents exposicions, entre les quals cal destacar la que va fer al juny a l'Hotel Fairment titulada "The world", en què va exposar la col·lecció de bustos d'indis i els que havia fet a Diego Rivera i a Carmen Castillo. A Califòrnia, Soler va descobrir que aquest territori havia estat repoblat per catalans, al capdavant dels quals hi anava Gaspar de Portolà; aquest descobriment el portà a publicar a la revista *Catalunya*, que editava l'Orfeó Català de Mèxic, l'article "Rodant pel món", al qual seguirien

¹² V. CASTELLS, *Catalans d'Amèrica per la independència*, 1986.

¹³ V. CASTELLS, *L'associacionisme català a l'Argentina*, "Catalans a Amèrica", 1986, p. 108.

molts d'altres. L'any següent i per problemes amb el departament d'immigració d'EUA, Soler ha de marxar de Califòrnia i decideix instal·lar-se a Mèxic per conèixer millor l'obra del seu admirat Diego Rivera i continuar els seus estudis racials de les poblacions indígenes natives.

Ja a Mèxic continua la seva amistat amb Diego Rivera i Frida Kahlo, i el president de l'Orfeó Català, Joan Rovira Utesa, li ensenya l'obra que el pintor mexicà té per tota la ciutat. El rector de la Universitat de Mèxic, coneixedor de l'obra de Soler, li proposa fer un curs d'escultura de sis mesos a la Escuela Nacional de Artes Plásticas. El director era Lombardo Toledano Vicente, que, segons el mateix Urbici Soler, el va influir en la seva filosofia política i sobre la visió de la vida i de l'art. Mèxic estava iniciant la seva etapa republicana després de la dictadura, de manera similar a l'Estat espanyol. Va fer el bust del president de la república, Abelardo Rodríguez.

Un cop acabada la seva tasca d'ensenyant, el 1933 reprèn el seu caràcter viatger i marxa cap a l'estat de Michoacan, on va conviure amb diferents tribus. Va fer bustos d'alguns indígenes -a qui pagava un sou perquè posessin per ell-, amb els quals volia transmetre l'essència de cada grup. De tornada a la capital a primers de 1934, exposa la seva obra recent junt amb d'altres peces anteriors i fotografies. Obté un gran èxit i el poeta mexicà Enrique González Martínez en fa un gran elogi; en agraïment, Soler li va fer un retrat. Com que no podia estar gaire temps al mateix lloc pel seu caràcter inquiet, viatja a Oaxaca, i s'allotja a l'església de Coscatlan. Amb l'ajuda del capellà aconsegueix que alguns indígenes li facin de model (sempre pagant un sou), per tot seguit continuar la seva tasca amb el poble zapoteca, amb els quals també va fer alguns estudis. De retorn a Oaxaca va fer una exposició amb la seva obra i va fer de professor a la Academia de Bellas Artes.

A finals de 1935 va manifestar el seu desig de fer un viatge per les ciutats europees més importants a fi de mostrar la seva col·lecció d'indígenes, però diferents exposicions i encàrrecs el retingueren a Mèxic, on la seva obra era molt reconeguda i les seves exposicions tenien molt d'èxit. A primers de 1936 entra de professor a la Escuela de Arte de Puebla; al nord d'aquesta ciutat va fer diferents estudis d'indis asteques, com la de *Nezahualcoyotl*. Quan tot semblava indicar que tornaria cap a casa, va esclatar la Guerra Civil Espanyola.

En esclatar aquesta guerra fratricida, Urbici Soler, que mantenia un contacte fluid amb la seva família a Catalunya i estava assabentat de la difícil situació del país, es declarà obertament a favor de la República, malgrat algun moment

de desconcert, ja que ell també era cristià i devia tenir coneixement de la forta repressió que s'estava duent a terme a Catalunya contra els creients. La seva família va lluitar al costat de la República i, defensant-la, va morir el seu germà Jaume. Anys més tard també moriria el seu cunyat, marit de la seva germana Bonaventura, el qual havia hagut de marxar a Rússia. El 1937 va fer una nova exposició finançada pel Centre Basc¹⁴.

És en aquesta època que coneix un sacerdot català establert a El Paso, el pare Costa, que tornarà a marcar la vida del nostre artista.

El pare Costa havia nascut a Ripoll el 8 de juliol de 1885 i des de 1924 era capellà de San José de Río Grande, a Smelertown, districte de El Paso, que abraçava els dos costats de Río Grande, tant a Nou Mèxic com a Texas. Era un fervent religiós, un furibund anticomunista i un gran catalanista que menyspreava Espanya.

El 28 de desembre de 1933 el pare Costa, membres de la seva església i algun *boy scout* van pujar per primer cop a la muntanya de *Cristo Rey*. El pare Costa feia temps que somiava a posar una gran creu dalt del cim. El 13 de febrer de 1934 en col·locava temporalment una de fusta, que posteriorment va ser substituïda per una altra de metàl·lica. Quan el papa Pius XI va fer una crida mundial a construir monuments per commemorar el 19è centenari de la redempció de Jesús, el pare Costa va veure arribat el moment de fer realitat el seu gran somni: aixecar un monument en acció de gràcies a Crist Rei i com a “fortalesa contra el comunisme”¹⁵. Va aconseguir que la diòcesi de El Paso comprés 200 acres de terra dalt del cim de la muntanya i amb uns pocs feligresos va obrir un camí que portés al cim; aquesta muntanya es troba en terres de Nou Mèxic i Texas.

Quan Urbici Soler i el pare Costa es van conèixer, el primer li ensenyà la seva obra, que agradà molt al sacerdot, que al seu torn li explicà el seu somni. El setembre de 1937 el pare Costa demanà a Urbici Soler d'anar a El Paso per entrevistar-se amb el bisbe, però Soler refusà la invitació; el sacerdot era tossut i li envià un pagaré de 200 \$ i un telegrama on tan sols posava: “VINE”.

¹⁴ Per conèixer els seus sentiments sobre la Guerra Civil Espanyola, vegeu: P. D. DANIGGELIS, *Rodant pel Món*, pp. 60-61; V. CASTELLS, *Urbici Soler, escultor català d'Amèrica*, a “Serra d'Or”, núm 381, (setembre 1991), p. 22.

¹⁵ Fred ORTIZ, *Mt. Cristo Rey*, p. 1

Va arribar a El Paso el 4 d'octubre de 1937. Després de fer diferents estudis, presentà un projecte que fou aprovat el 7 de desembre d'aquell any. L'ambient artístic de la ciutat era molt pobre, però aviat féu amistat amb alguns membres de la societat civil i cultural. El van nomenar director general de la comissió encarregada de la construcció del monument, la qual sempre va patir problemes de finançament, fet que va ocasionar diferents retards; també aquell any va fer de professor al College of Mines and Metallurgy de la ciutat.

Per construir aquest encàrrec, l'obra més monumental de la seva llarga carrera, ell en persona va anar a Austin l'octubre de 1938 a buscar seixanta blocs de pedra que es produïen en aquella ciutat, els quals ell mateix va tallar, i que foren traslladats fins al cim de la muntanya, primer amb tractor i el darrer tram amb un tren que es construï expressament per a aquesta feina. Soler va treballar tot un any dalt de la muntanya, modelant els blocs amb un cisell d'aire.

Aquell any 1938 va fer una exposició a El Paso amb un grup de 17 estudis d'indis, que va tenir un gran ressò social. En ser entrevistat, va manifestar la decisió de deixar la seva col·lecció d'indis a un museu de Barcelona.

La base del monument es va completar el 15 de maig de 1939. En aquesta època, Soler no passava un bon moment. Segons ell: "la meva depressió també és deguda (escriu al pare Costa) a les coses d'Espanya i a la caiguda del front català degut als partits estranys a la causa catalana: comunisme, anarquisme i espanyolisme exòtic a nostra causa"¹⁶. També havia vist frustrada una exposició a París.

El 29 d'octubre d'aquell mateix any, amb el monument encara per acabar, 12.000 persones varen pujar en peregrinació fins al cim. L'any següent ja estaven acabats el Crist i la creu, però encara faltaven una plaça, un altar i un petit amfiteatre on fer les peregrinacions i les misses. L'escultura s'aixeca sobre una base de nou peus i la creu en fa trenta-tres i mig: el cap està allargat de manera que des de baix sembli de proporcions naturals. El Crist esculpit per Urbici Soler no està patint a la creu, sinó que expressa sentiments de pau i està en actitud de beneir, motiu pel qual tècnicament no és un crucifix. La gent de l'indret l'anomena "la nostra Estàtua de la Llibertat" i es pot veure des de tres estats: Texas, Nou Mèxic i Chihuahua. Es va aixecar amb donacions de la gent de la diòcesi i cada octubre es fan peregrinacions de milers de persones fins al cim de la muntanya. El 17 d'octubre de 1940 l'estàtua fou beneïda per delegats

¹⁶ V. CASTELLS, *Urbici Soler, escultor català d'Amèrica*, p. 22

apostòlics de les dues nacions.

Amb problemes per continuar les obres, aquell 1940 marxa a Nova York amb la que llavors era la seva esposa, l'artista americana Betty Binkley, on va obrir una escola i es dedicà a conèixer el ric món cultural de la ciutat (en aquell moment hi residien els catalans Xavier Cugat, a qui ja coneixia, i Salvador Dalí). El 1941 rep la notícia de la mort a Rússia del seu cunyat Jacint. L'any següent qui mor és la seva mare. Malgrat que la seva obra era admirada i reconeguda a tots els països per on havia passat, a EUA mai va aconseguir-ho.

El 1943 vivia a Montevideo amb la seva segona esposa, la poetessa espanyola Alba Pura Salgado. Va morir la seva germana Josefa.

L'any següent, el 12 de juny, inaugura una exposició a Buenos Aires: hi exposa obres en fusta, com el *Crist morè*, i la seva col·lecció d'indis, on obtingué un gran èxit.

Cridat pel pare Costa, torna a El Paso per reprendre l'obra, però nous problemes van endarrerir la seva feina i decideix sol·licitar una plaça de professor al College of Mines, on ensenyarà com a professor convidat¹⁷.

Cansat d'anar tant amunt i avall (té prop de 60 anys), i malgrat no entendre la mentalitat artística d'aquell país que premiava la còpia perfecta dels grans artistes en lloc d'ensenyar a transmetre els sentiments, decidí quedar-se a viure a El Paso, on es construí una petita casa als peus de la muntanya de *Cristo Rey*.

El 4 d'abril de 1949 rebia la ciutadania americana. Això li permetia visitar Catalunya sense cap por, però, malgrat que l'any següent el pare Costa li demanà de tornar amb ell a Catalunya per passar uns dies de vacances, inexplicablement Urbici Soler refusà la invitació.

Aquests darrers anys els passà iniciant alguns treballs que no va acabar, donant classes i relacionant-se amb els seus amics, com el doctor català Joaquim

¹⁷ Per a més informació sobre aquesta obra, vegeu: P. D. DANIGGELIS, *Rodant pel Món* i Fred ORTIZ, *Mt. Cristo Rey*
<http://austin.episd.org/ephistory/quadrstorey.htm>;
<http://www.hispanicoline.com/magazine/2005/June/Features/CristoRey.html>;
http://elpasotimes.com/125years/ci_3767531;
http://www.epcc.edu/nwlibrary/borderlands/10_king_on%20the_mountain.htm;
<http://www-tsha.utexas.edu/hadbook/online/articles/ss/fso14.htm>;
<http://www.answers.com/topic/urbici-soler-y-manonelles>;
http://en.wikipedia.org/wiki/Urbici_Soler_y_Manonelles

Boadella, que, en no trobar-se bé, va fer una exploració a Soler, que acabà satisfactòriament. Però la nit del 15 de gener de 1953, després de passar una mala tarda en què reclamà de nou l'atenció del doctor Boadella, morí d'un atac de cor mentre dormia a casa seva vetllat per un amic. Fou enterrat prop del seu estimat monument a *Cristo Rey*.

Així arribava al seu final aquest escultor reconegut i admirat a molts països de Sud-amèrica que un llunyà juny de 1890 havia nascut al poble segarrenc de Ferran, on els seus familiars encara conserven la casa pairal. La seva va ser una vida dedicada a l'art, amb dos matrimonis de curta durada. Home inquiet i de caràcter agradable que sabia desenvolupar-se en qualsevol ambient, per on va passar va deixar la seva petjada d'home religiós i amant de la seva terra, amb la qual va col·laborar des d'on fos i a la qual va defensar amb la seva actitud i amb els seus escrits. La seva obra es va basar sempre en una estètica clàssica, deutora del Noucentisme català que va aprendre quan era un estudiant a Barcelona i va completar amb el seu professor a Munic, sintetitzada amb el realisme que donava als seus personatges (potser influència tant de la seva espiritualitat com de l'obra de Miquel Àngel, que havia admirat en la seva estada juvenil a Itàlia). De la seva dilatada obra, en destaquen la col·lecció de bustos dedicats als diferents tipus racials d'Amèrica (de la qual ell estava molt orgullós) i la seva obra més monumental, el *Cristo Rey*. La seva família va donar diferents bustos a museus de El Paso i un a Ciudad Juárez.

Soler ha estat definit pel seu biògraf i per altres autors com Víctor Castells com a “apassionat i sensible, català de pedra picada”¹⁸ o “vibrant, petit català que captivava totalment a la seva audiència”¹⁹.

Aquest gran artista segarrenc que, com s'esmenta abans, va triomfar plenament en països com l'Argentina, Xile, l'Uruguai i Mèxic, és un autèntic desconegut no sols al seu país, Catalunya, sinó també a la seva comarca, la Segarra, i al seu poble, Ferran. Serveixi aquest petit treball per recordar-nos la seva memòria. Potser ja és arribat el moment de rescatar de l'oblit tota una sèrie d'artistes catalans que pel fet de no haver desenvolupat el gruix de la seva carrera a casa nostra no són dignes de figurar en cap diccionari ni en cap tractat d'art²⁰.

¹⁸ V. CASTELLS, *Diccionari dels catalans d'Amèrica*.

¹⁹ P. D. DANIGGELIS, *Sculptor tells it on the mountain*, “New Mexico Magazin”, (novembre 1998), p. 39.

²⁰ GLÒRIA FARRÉ, *Rodant pel Món, un llibre per redescobrir un artista segarrenc; Urbici Soler: l'autor de Cristo Rey que dona entrada a Mèxic; Estaràs: a la recerca de l'escultor perdut*, “Diari Segre”, (30 setembre de 1990)